

Pécsi Tudományegyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
„Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola

Réti Tamás

**CZÖVEK ERNA (1899-1983)
AZ ALKOTÓ ZENEPEDAGÓGUS**

*Az életpálya vizsgálata az újító zenepedagógus,
a vezető és a szakírói szerepek megközelítésében*

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Témavezető:
Dr. habil. Molnár-Kovács Zsófia
egyetemi adjunktus

Pécs, 2024

A kutatási téma megjelölése

Czövek Erna (1899-1983) a XX. századi magyar zeneoktatás egyik jeles pedagógusa, hosszú életútja során tevékeny zongoratanári munkájával és sokrétű zenepedagógiai kötelezettségek vállalásával mindvégig az alapfokú magyar zongorapedagógia és a zenekultúra alakításáért munkálkodott. A zenei életbe az aktor először zongoratanárként, később szakszervezeti titkárként és minisztériumi előadóként, majd zeneiskola-igazgatóként kapcsolódott be. Ezen kívül – szakmai tapasztalatainak rendszerezésével – tananyagreformerként és szakíróként is hozzájárult az alapfokú zeneoktatás tartalmi felépítésének és szervezeti struktúrájának formálódási folyamataihoz. Napjainkra azonban az egykor ismert, eredményekben gazdag és mozgalmas életúttal rendelkező alkotó neve szinte teljesen feledésbe merült, értékteremtő munkáját az utókor csupán könyvtárakban fellelhető szakmai kiadványaiból tanulmányozhatja, valamint pedagógiai munkásságának szegmenseiről szakirodalmi forrásokból tájékozódhat.

Jelen disszertáció célja Czövek Erna zenepedagógus alakjának fókuszba helyezése, sokrétű szóbeli és írásos források felhasználásával élettörténetének átfogó bemutatása, ugyanakkor az értekezés az életút feltárásán túl origóba helyezi az alkotó szakmai írásait és kottakiadványait.

A témaválasztás indoklása

Czövek Erna komplex szakmai portréjának megrajzolása több szempontból is indokolt. A sokoldalú zenetanár életművéről az átfogóbb szakmódszertani kiadványok és a zenei lexikonok (lásd SZABOLCSI – TÓTH, 1965; BORONKAY, 1983) is megemlékeznek, azonban pályáivének tudományos feltáró vizsgálata mindezidáig hiányzik a neveléstudományi, zenetudományi és zenepedagógiai

szakirodalmakból. Czövek zenepedagógiai gondolatai, zongoratanítással kapcsolatos célkitűzései a mai napig hatással vannak a modern szakmódszertani kiadványok összeállítóira (lásd például DUFFEK, 2015; MEGYIMÓRECZNÉ SCHMIDT, 2015). A pedagógiai és módszertani munkákon kívül Czövek zenepedagógiai munkálkodásának szegmensei és ezek töredékei doktori disszertációk (lásd például JÁRDÁNYI, 2009; PETHŐ, 2011; HUNYADI, 2018), valamint zenepedagógiai kiadványok fejezeteiben (lásd ÁBRAHÁM, 1991; KERTÉSZ, 2015), továbbá a XX. század meghatározó zenepedagógiai folyóiratainak hasábjain érhetők tetten (*Hangszer, a Zenepedagógia és a Parlando*).

A témaválasztás további aktualitását adja, hogy Czövek Erna neve intézménytörténeti kontextusban is megjelenik: Budakeszin a Czövek Erna Zeneiskola Alapfokú Művészeti Iskola¹ az alkotó nevét és hagyatékát őrzi, a budapesti Tóth Aladár Zeneiskola Alapfokú Művészeti Iskola² pedig hangszeres termet nevezett el egykori zongoratanáráról, igazgatójáról.

A téma oktatáspolitikai szempontból is aktuális, ugyanis Czövek Erna a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium zenei előadójaként (1947-1950) hozzájárult a több mint hetven évvel ezelőtt létrejött alapfokú fővárosi zeneoktatás szervezeti kereteinek kimunkálásához, továbbá új típusú hangszeres kottakiadványainak bevezetése az adott kor hangszerpedagógiai kiadványainak felépítésében és a zenei-nevelő munkában markáns változást indított el.

A kutatómunka megvalósítására a doktorjelöltet a jelenlegi munkahelyét adó intézményi közeg³ (Czövek Erna igazgatói éveinek egykori színhelye), a gyakorlatvezető mentortanári tevékenysége során látóterébe kerülő *Emberközpontú zenetanítás* című monográfia általános zenepedagógiával, kezdők

¹ Elérhetőség: 2092 Budakeszi, Iskola köz 3. <https://zeneiskola.budakeszi.hu> [2024.02.14.]

² Elérhetőség: 1063 Budapest, Szív utca 19-21. www.tothaladar.hu [2024.02.14.]

³ A Tóth Aladár Zeneiskola Alapfokú Művészeti Iskola (a továbbiakban: Tóth Aladár Zeneiskola) a Fodor Ernő által alapított magánzeneiskola és a Fővárosi Zeneiskola Szervezet 1. számú körzeti zeneiskolájának jogutódja.

tanításával és tehetséggondozással kapcsolatos megállapításai (lásd CZÖVEK, 1979), valamint Czövek zongoratanítást segítő kottakiadványai (például CZÖVEK, 1946, 1947, 1966a, 1969, 1973) inspirálták.

A kutatás értelmezési kerete

A disszertáció fő- és alcímének meghatározásakor célul tűztük ki, hogy a dolgozat címe megjelölje a kutatás témáját, időbeli kereteit, valamint megnevezze a kutatás tárgyát: Czövek Erna életútjának kiemelkedő állomásait. Ezen kívül a cím további kulcsszavainak átgondolása során arra törekedtünk, hogy egyértelműen determináljuk a vizsgálat alanyának a foglalkozását, továbbá felhívjuk az olvasó figyelmét arra, hogy Czövek Erna zenepedagógusként kiemelkedő és maradandó életművet hagyott az utókorra.

1. ábra – A disszertáció értelmezési kerete

(Forrás: saját szerkesztés)

A főcím választásakor alapul vettük *C. A. Martienssen: Schöpferischer Klavierunterricht* című munkáját, amelyet Czövek Erna gondosan tanulmányozott és lefordított, továbbá szakmai írásaihoz alapul vett (lásd MARTIENSSEN, 1954). A kutatás értelmezési keretének további meghatározását az alcím hívószavaival is segítettük, amelyben manifesztálódna a vizsgálódás különböző dimenziói.

Az életpálya vizsgálata, mint dimenzió keretében igyekszünk rekonstruálni Czövek Erna személyes élettörténetét és szakmai munkájának alakulását. Célul tűzzük ki, hogy a meglévő töredezett és gyakran ellentmondó információkat tartalmazó Czövek képet pontosítsuk és olyan új narratívát hozzunk létre, ami visszaemeli Czövek Ernát a zenepedagógiai kánonba. Az *újító zenepedagógus szerep* dimenziójának keretében az életpálya különböző időszakában keletkezett alapfokú hangszeres kottakiadványok nemcsak átfogóbb bemutatása valósulhat meg, hanem az árnyaltabb elemzése is megtörténhet. A *vezetői tevékenység dimenzióját* sajtóforrások és levelezések, valamint intézményi emlékkönyvek személyes visszaemlékezéseiből feltárt tények alapján tekintjük át és rekonstruáljuk. Czövek Erna *szakírói szerepének* vizsgálatakor az egész életpályán átívelő szakmai írásait helyezzük középpontba. Megvalósul a különböző időszakokban és tartalommal megjelent írások bibliográfiájának összeállítása, majd ezek adatainak további elemzése.

A disszertáció strukturális tagolódása három nagyobb egység mentén ragadható meg. Az első rész a kutatási probléma bemutatására, a kutatás kereteinek a tisztázására, valamint a témaválasztás indoklásának és a kutatás módszertani apparátusának összefoglalására törekszik (lásd I. és II. fejezetek). A második nagyobb egységben Czövek Erna életútja kerül bemutatásra (lásd III. fejezet), valamint az értekezés kvalitatív elemző vizsgálatokon alapuló egységei kerülnek fókuszba (lásd IV., V. és VI. fejezetek). A harmadik részben a disszertáció összefoglalására vállalkozunk, ahol válaszokat adunk a kutatási

kérdésekre, valamint megfogalmazzuk a kutatás továbbfejlesztésének lehetőségeit (lásd VII. fejezet).

A kutatás célja

Kutatásunk célja, hogy széleskörű forrásbázisra alapozva feltárjuk és bemutassuk a 125 éve született és 41 éve elhunyt Czövek Erna – a magyar zenei élet és a zenepedagógia sokoldalú alakjának – életútját és szakmai munkájának meghatározó eredményeit.⁴ Az 1965-ben és 1983-ban megjelent zenei lexikonok Czövek pályáivének tevékenységeiből kiemelik innovatív gondolkodását, valamint a zeneiskolai oktatási rendszer kialakításának előkészítését (SZABOLCSI – TÓTH, 1965). Ezen túlmenően a hangszeres oktatás vezető alakját mutatják be és a Fővárosi Zeneiskola Szervezet 1. számú körzeti Zeneiskolájának igazgatóját (BORONKAY, 1983).

A kutatás céljaként nem kizárólagos biográfiai munka elkészítésére törekedtünk, hanem Czövek Erna életpályájának szélesebb horizonttal rendelkező vizsgálatát határoztuk meg, a személyes életeseményein és történésein túl a pedagógiai és szakmai eredményeinek, szakírói és kottakiadványok összeállításával kapcsolatos munkáinak és tevékenységeinek, továbbá kulturális szerepvállalásainak feltárásával. Bízva abban, hogy a források feldolgozását és rendezését követően munkánk komplexebb képet nyújt Czövek szakmai portréjáról, áttekinthetővé válnak a sokoldalú tevékenységei közötti összefüggések, továbbá az utókor számára elérhetővé és kutathatóvá válnak írásai és megtörténik valódi személyiségének árnyaltabb bemutatása.

Ezen túlmenően az alkotói életpálya szerves részét adják a hangszeres iskolái, módszertani kiadványai, amelyek szisztematikus vizsgálata további, információkban gazdagabb, markánsabb képet nyújthat az alkotó

⁴ A 2024. évhez viszonyítva (született: 1899, elhunyt: 1983).

zenepedagógiai gondolkodásáról és pedagógiai hitvallásáról. A vizsgálódás további célként jelöli meg a XX. századi zenepedagógia és zenetörténet egy feltáratlan szegmensének áttekintését, eddig nem vizsgált források megismertetését és közreadását. A kutatás hozzájárul primer források értékmentéséhez, a hagyaték megőrzéséhez, rendszerezéséhez, ezen kívül biztosítja egy új narratíva létrejöttét Czövekről az újabb zenetanár generációk és további vizsgálódások számára.

Kutatási kérdések

A kutatási kérdések irányait a disszertáció fő- és alcíme egyaránt kijelöli, hiszen a vizsgált kérdéskörök az életpályát befolyásoló környezeti hatások, a gyakorló zenetanári és alkotó zenepedagógiai tevékenységek, valamint az innovatív vezetői és szakírói szerepek behatóbb tanulmányozása köré összpontosulnak. A kutatási kérdések tehát a következők:

- Milyen emberi és szakmai kapcsolatok, ún. környezeti hatások befolyásolták Czövek Erna szakmai kibontakozását az életpálya kiemelt csomópontjaiban (a tanulmányai során, a tanári pályakezdés idején, valamint a zenepedagógiai pályája kibontakozásának időszakában)?
- Változtak-e, s ha igen, hogyan változtak az életpálya különböző szakaszaiban Czövek Erna általános pedagógiai és zenei neveléssel kapcsolatos célkitűzései, nézetei? Milyen visszatérő motívumok, hangsúlyok azonosíthatók Czövek Erna pedagógiai, szakmai munkájában?

- Hogyan határozható meg Czövek Erna szerepe az egységes magyar zeneoktatási hálózat megszilárdításában? Milyen újító (zenepedagógiai) törekvések azonosíthatók Czövek Erna alkotó tevékenységében?
- Milyen tendenciák érvényesülnek Czövek Erna szakírói munkásságában? Milyen általános kép bontakozik ki a szerző publikációs tevékenységéről?

A kutatás módszerei

A pedagógiatörténeti tárgyú kutatásunk során Czövek Erna zenepedagógus élettörténetének és szakmai munkásságának feltárására tettünk kísérletet, amelynek kutatási módszereit az analitikus (deduktív) stratégiára alapoztuk. A téma különböző komponenseinek feltárása – *az élettörténet rekonstruálása, a kottakiadványok vizsgálata, a szakmai írások bibliometriai elemzése* – sokrétű forrásanyagok vizsgálatát tette indokolttá, amelyek értelmezése meghatározta a különböző kvalitatív módszerek használatát. A kutatás a kvalitatív kutatási megközelítést alkalmazza, azonban egyes összefüggések árnyaltabb megjelenítése miatt a kvantitatív elemzésre is vállalkoztunk. A vizsgálati módszerek alkalmazásakor *szakirodalom-elemzés, interjú, dokumentumelemzés, forráselemzés, tartalomelemzés, valamint tankönyvi elemző és bibliometriai elemző vizsgálatokra* egyaránt építettünk, azért, hogy az egykor ismert személy munkásságáról, valamint szakmai munkáinak tartalmáról árnyaltabb és kiterjedt képet kapjunk. A vizsgálódás különböző dimenzióinak feltárását segítő módszerek, valamint a vizsgálódás alá vetett eltérő forráscsoportok hozzájárultak a módszertani trianguláció és az adatok triangulációjának teljesüléséhez, így az eredmények megbízhatóságát és érvényességét egyaránt növelték (SÁNTHA, 2015).

Szakirodalom-elemzés

A másodlagos (szakirodalmi) források feltárása – a témához kapcsolódó releváns szakirodalom feldolgozása – hozzájárul a kutatás problémájának behatárolásához, kapcsolódási pontjainak, dimenzióinak és kereteinek a kialakításához, továbbá a vizsgált kérdéscsoportok, kutatási kérdések megfogalmazásához, ezen kívül lehetőséget teremt a vizsgálódást segítő eszközök és módszerek megismeréséhez, esetleges adaptálásához.

Interjú

A munkánk során Czövek Erna élettörténetének, életeseményeinek több aspektusból való megvilágítására törekedtünk, ezért a kutatás feltáró és elemző fázisában az írásos források vizsgálatán túl az interjú, mint adatgyűjtés módszerére is támaszkodtunk. A személyes visszaemlékezésekkel forrásaink köre további értékes információkkal bővült, mert az interjúalanyok Czövek életeseményeinek rekonstruálását, értelmezését további speciális információkkal, személyes élményeikkel, visszaemlékezéseikkel gazdagították.

Dokumentumelemzés, forráselemzés

A kutatási célok teljesüléséhez a dokumentum- és forráselemzést egyaránt alkalmaztuk munkánk tájékozási, majd elemző fázisaiban. Nádasi Mária dokumentumnak tekint „[...] minden olyan, a közelmúltban vagy napjainkban készült anyagot, amely nem a pedagógiai kutatás számára készült, de amelynek elemzése a pedagógiai kutatás számára tanulságos.” (NÁDASI, 2004: 317) A vizsgálódásunk során különböző forrásokkal dolgoztunk, azonban a módszerek fogalmi behatárolásánál Nádasi Mária definíciójára támaszkodunk, ami alapján „[...] a forráselemzés a múlthoz kapcsolódik, a dokumentumelemzés pedig a jelenben él.” (NÁDASI, 2004: 317)

Kvalitatív tartalomelemzés

Az interjúalanyok visszaemlékezései által kapott egyedi források szöveggé alakított anyagait tartalomelemzéssel behatóbban megvizsgáltuk. A segítségül hívott eljárás Antal László szerint olyan „*interdiszciplináris módszer*” (ANTAL, 1976: 9), ami „*a szó legáltalánosabb értelmében nem más, mint közlemények meghatározott célú elemzése*” (ANTAL, 1976: 10). Ezen a meghatározáson túlmenően Szabolcs Éva úgy fogalmaz, hogy a tartalomelemzés „*[...] a szöveg rejtett mondanivalójának, összefüggésrendszerének valamilyen szempontú feltárására vállalkozik*” (SZABOLCS, 2004: 332), biztosítva az írott források manifeszt és látens üzeneteinek elemzését, értelmezését.

A kvalitatív tartalomelemző vizsgálatunkat a MAXQDA™ Plus 2022 adatelemző szoftverre alapoztuk, amely használata során építettünk annak kvalitatív adatelemzésben nyújtott lehetőségeire (látványos vizualizációja segítette a hat főkategória mentén lefolytatott a priori kódolást, majd az ezt követő adatvezérelt induktív kódolással létrejött kódhierarchia megjelenítését, valamint az eredmények gyors és látványos sokrétű vizuális megjelenítését etc.).

Tankönyvi elemző vizsgálat

A tankönyvi elemző vizsgálatnál elemzés alá vontuk Czövek Erna instruktív pedagógiai kottakiadványait és „*Zongoraiskola*” elnevezésű kiadványait, azért, hogy további információkat és következtetéseket vonjunk le a szerző kottakiadványainak didaktikai apparátusáról, struktúrájáról, didaktikai-módszertani felépítéséről, a zenei anyagainak és szerzőinek összetételéről, valamint tantervi-tantárgyi tartalmáról és szerkezetéről.

Bibliometriai elemző vizsgálat

Czövek Erna életművének kiemelt forráscsoportját alkotják a különböző szakmai periodikákban megjelent írásai, amelyekről összesített bibliográfia eddig nem keletkezett. Az elemzés elvégzésekor Czövek szakírói munkásságára

helyeztük a hangsúlyt, amelyhez először teljességre törekvő forrásgyűjtést végeztünk. Ezt követően a keletkezett adatbázis rendszerezésére, majd a bibliográfia összeállítására vállalkoztunk. A keletkezett jegyzék elemzéséhez a bibliometriai elemző vizsgálatot tartottuk a legalkalmasabbnak, azért, mert lehetőséget biztosít, hogy Czövek szakírói tevékenységéről további mennyiségi és minőségi információkat és objektív képet kapjunk.

A kutatás forrásai

Czövek Erna életútjának kutatása során elsősorban írásos, de ezenkívül szóbeli primer forrásokra is támaszkodtunk. Ennek oka az, hogy a személyes élettörténet tudományos igényű feltárása, vizsgálata eddig teljes és részleges formában sem történt meg. Az életpálya rekonstruálását segítő legtöbb és legmeghatározóbb forrás Budakeszin, a Czövek Erna Zeneiskola Alapfokú Művészeti Iskolában található⁵, ahol jó állapotban lévő fényképeket, személyes és munkaügyi iratokat, bizonyítványokat, jegyzeteket, kéziratokat és levelezéseket, valamint Czövek Erna publikációinak első és korrektúrázott változatait vizsgáltuk.

A hagyatékon kívül a levéltári források jelentettek további információs bázist ahhoz, hogy a személyével kapcsolatos objektív kép kialakuljon. Sajnálatos módon a zeneiskolai intézményátrendezések során a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium iratai közül több megsemmisült, amelyeket nem lehet teljes mértékben pótolni, így a Budapest Főváros Levéltára⁶ és a Magyar Nemzeti Levéltár⁷ adatbázisai sem teljesek.

A vizsgálódásunkat segítették a Berlász Melinda és Tallián Tibor által készített dokumentumgyűjtemények, amelyek a magyar zeneoktatás és zenei élet

⁵ Elérhetőség: 2092 Budakeszi, Iskola köz 3. <https://zeneiskola.budakeszi.hu> [2024.02.14.]

⁶ Elérhetőség: 1139 Budapest, Teve u. 3-5. <https://bparchiv.hu/> [2024.02.14.]

⁷ Elérhetőség: 1014 Budapest, Bécsi kapu tér 2-4. <https://mnl.gov.hu> [2024.02.14.]

1945 és 1956 közötti időszakának válogatott zenepedagógiai írásaiba és irataiba engednek betekintést (lásd BERLÁSZ – TALLIÁN, 1984, 1986). A forrásbázist jelentősen gazdagították a kiterjedt „Czövek-család” erdélyi ágának személyes archívumában őrzött hiánypótló fényképek és a részleges biográfiai adatok.

A kutatás elvégzéséhez további értékes információkat biztosított a Tóth Aladár Zeneiskola⁸ intézményi könyvtára, amelynek gyűjteményében található Jubileumi emlékkönyv, valamint intézményi évkönyvek, iskolatörténeti összeállítások és törzslapok álltak rendelkezésre. Az intézményi évkönyvekben egykori kollégák és növendékek visszaemlékezései maradtak fenn, amelyek hozzájárultak az életpálya hiányos részeinek pótlásához, további értékes adatokat és információkat szolgáltatva. Ezen túlmenően Czövek Erna munkahelyét jelentette a III. kerületi Állami Zeneiskola, amelynek jogutódjában, a mai Aelia Sabina Alapfokú Művészeti Iskolában⁹ is lehetőségünk volt betekinteni munkaügyi és pedagógiai dokumentumokba.

Az írásos források sorát gazdagították a Czövek Erna munkáit befogadó periodikák, valamint a megjelent zenepedagógiai kiadványok és kottakiadványok. Ezen forrásanyagok gyűjtésének helyeit az Országos Széchényi Könyvtár¹⁰, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár¹¹, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Könyvtára¹², valamint az Arcanum Digitális Tudománytár¹³, a Hungaricana Közgyűjteményi Portál¹⁴, a MATARKA (Magyar folyóiratok tartalomjegyzékeinek adatbázisa)¹⁵, a Parlando zenepedagógiai folyóirat digitális

⁸ Elérhetőség: 1063 Budapest, Szív utca 19-21. www.tothaladar.hu [2024.02.14.]

⁹ Elérhetőség: 1033 Budapest, Harrer Pál u. 7. <https://www.aeliasabina.hu/> [2024.02.14.]

¹⁰ Elérhetőség: 1014 Budapest, Szent György tér 4-5-6. www.oszk.hu [2024.02.14.]

¹¹ Elérhetőség: 1088 Budapest, Szabó Ervin tér 1. www.fszek.hu [2024.02.14.]

¹² Elérhetőség: 1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 8. <https://lfze.hu/konyvtar> [2024.02.14.]

¹³ Arcanum Digitális Tudománytár <https://www.arcanum.com/hu/> [2024.02.14.]

¹⁴ Hungaricana Közgyűjteményi Portál <https://www.hungaricana.hu/hu/> [2024.02.14.]

¹⁵ MATARKA <https://matarka.hu/> [2024.02.14.]

archívuma¹⁶, és az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézet Magyar Zenei Folyóiratok Digitális Adatbázisa¹⁷ biztosították.

A kutatás primer forrásbázisát tekintve – az életpálya egyes állomásait végigkísérő írásos dokumentumok mellett – a disszerens félig strukturált interjút készített Czövek Erna egykori tanítványaival és kollégáival. Az egyedi forrást jelentő szóbeli visszaemlékezések (14 db félig strukturált interjú) kiegészítették és tovább gazdagították a forrásbázist, valamint sajátos módon többletinformációt adtak az adott korról, továbbá Czövek életének és szakmai működésének mikroelemeiről.

A kutatás eredményei

Disszertációnk keretei között Czövek Erna (1899-1983) – a XX. század magyarországi zenei élet különböző területein maradandót alkotó zenepedagógusa – életpályájának rekonstruálására tettünk kísérletet. A kutatás során olyan téma kidolgozására vállalkoztunk, amely mindezig nem került az érdeklődés középpontjába és tudományos irányú feltárása még nem valósult meg, ugyanakkor indokoltságát mutatja, hogy zenepedagógiai írásokban az alkotó munkásságához kapcsolható szegmensek újra és újra megjelennek. A kutatás céljaként nem kizárólagos biográfiai munka elkészítése valósult meg, hanem egy Czövek Erna életpályáját szélesebb horizonttal szemlélő értekezés jött létre. A sokrétű források rendezésével és elemzésével az eddig ismert Czövek narratívát komplexebbé tettük, az előzetes szakirodalmi vizsgálatunk során feltárt adatokat pontosítottuk. Ennek köszönhetően létrejött egy teljes életutat bemutató hiánypótló emberi és szakmai portré Czövek Erna

¹⁶ Parlando – Archívum <http://www.parlando.hu/Archi-Ido.htm> [2024.02.14.]

¹⁷ Magyar Zenei Folyóiratok Digitális Adatbázisa http://db.zti.hu/mza_folyoirat/index.asp [2024.02.14.]

munkásságáról. A kutatás eredményeit az alábbiakban a kutatási kérdések és kérdéscsoportok mentén mutatjuk be.

- *Milyen emberi és szakmai kapcsolatok, ún. környezeti hatások befolyásolták Czövek Erna szakmai kibontakozását az életpálya kiemelt csomópontjaiban (a tanulmányai során, a tanári pályakezdés idején, valamint a zenepedagógiai pályája kibontakozásának időszakában)?*

E kérdés megválaszolásához sokrétű forrás- és dokumentumelemzést végeztünk, valamint egyedi forrásbázist hoztunk létre a Czövek Erna egykori növendékeivel és kollégáival készített félig strukturált interjúk elkészítésével (lásd a *III. Czövek Erna életútja*, valamint a *IV. Czövek Erna egykori növendékeivel és kollégáival készített interjúk adatkorpuszának vizsgálata – kvalitatív tartalomelemzés* című fejezeteket). A forrásgyűjtés, majd az elemző munka egyértelművé tette, hogy az első markáns pedagógiai és szellemi irányzatok hatásai az aktort a 20-as, valamint a 40-es éveiben érték. Zenetanári pályájának indulását természetes módon közvetve és közvetetten befolyásolta az adott kor oktatáspolitikai környezete, valamint a reformpedagógia és életreform-mozgalmak művészetpedagógiai irányzatainak hazai megjelenése. Mindemellett a kiteljesedett zenepedagógusi évei alatt a művészeti nevelés, illetve a zenepedagógia megreformálásáért elindult törekvések, majd a kiteljesedett zenepedagógusi évei alatt véghezvitt szovjetizáció és a totalitarista rendszer kiépítése miatt bekövetkezett markáns változások erőteljes hatással voltak szakmai kibontakozására.

20 évesen került kapcsolatba a Galilei kör ifjúsági mozgalmával és fedezte fel jelmondataikat: „*tanulni és tanítani*” (RUBIN, 1928: 466). Ezt követően az 1920-as években találkozott és ismerkedett meg Dienes Valéria orkesztika tanfolyamain a mozdulatművészetrel és a sajátos testkulturális nézeteket képviselő Madzsarné Jászi Alice-szal, akinek táncelőadásai nagy hatással voltak rá. (A Madzsar Alice Iskola táncelőadásain a beszéd, ének és tánc

előadásainak összekapcsolásával kísérleteztek) Ezen időszak alatt nemcsak a mozdulatművészet kiemelkedő képviselőivel találkozott, hanem először került kapcsolatba a zenei élet olyan kortárs zeneszerzőivel (Bárdos, Kadosa, Szabó, Szelényi etc.), akik a későbbi karrierútjában meghatározó szerepet játszottak (például a kottakiadványai zenei anyagát pedagógiai kompozíciókkal segítették, közreműködtek a Zenepedagógiai Szemináriumok működtetésében, Czövek szakírói munkásságát támogatták).

Czövek zenepedagógiai nézeteinek alakulását 1934 decemberétől markánsan befolyásolta az *Énekszó* periodika hangszerpedagógiai rovatának vezetése Veress Sándorral, majd a szakmai közös gondolkodásuk eredményeként létrejött Zenepedagógiai szemináriumok elnevezésű rendezvénysorozat. Az általuk életre hívott szakmai rendezvényeken fogalmazódtak meg a zenepedagógiai reformtörekvések első gondolatai, amelyek az 1940-es évek második felében Czövek Erna sokrétű szakmai munkásságának bázisaként azonosíthatók. Ugyanakkor az életpálya ezen szakasza hozzájárult az akkor szakmai kapcsolati hálójának további szélesedéséhez, ugyanis bővült azon kortárs magyar zeneszerzők köre, akik saját felkérésére a különböző időszakokban kiadott kottáihoz pedagógiai műveket komponáltak. A kvalitatív tartalomelemzés, valamint a forrás- és dokumentumelemzés eredményei alapján egyértelműen igazolódott, hogy karrierútjának további meghatározó hatásai az 1950-es években az 1. számú körzeti zeneiskolában érték, ahol számos fiatal alkotó pedagógus szakmai kibontakozását segítette, akik – emberi és szakmai támogatásával – létrehozták a megújuló zeneoktatás tananyagait és tanterveit.

A kutatási kérdés megválaszolása a dokumentum- és kvalitatív tartalomelemzés eredményeinek összevetését és áttekintését is igényelte (lásd a *III. Czövek Erna életútja*, valamint a *IV. Czövek Erna egykori növendékeivel és kollégáival készített interjúk adatkorpuszának vizsgálata – kvalitatív tartalomelemzés* című fejezeteket). Czövek zongoratanulmányai a Székesfővárosi Zeneiskola zenetanfolyamaihoz kötődnek, ahol főtárgytanára,

Földessyné Hermann Lula indította el a zongoratanári pályán. A záróbizonyítvány megszerzését követően is folyamatosan képezte magát az érdeklődő zenetanár, tanulmányúton vett részt Berlinben, valamint a zenepedagógia vezető szakembereivel tartotta a kapcsolatot (Varró Margit, Kadosa Pál, Weiner Leó, Máthé Miklósné). A zenepedagógiai ismeretein túl általános pedagógiai és pszichológiai kompetenciáit pedagógiai periodikák tanulmányozása, valamint szakmai kapcsolatai révén folyamatosan gazdagította. Ugyanakkor zenei látókörét és pedagógiai nézeteit alakították és inspirálták azon zeneszerzők, akik nyitottan fogadták a zenei reformok gondolatát (a teljesség igénye nélkül: Dobszay László, Durkó Zsolt, Szokolay Sándor, Papp Lajos).

- *Változtak-e, s ha igen, hogyan változtak az életpálya különböző szakaszaiban Czövek Erna általános pedagógiai és zenei neveléssel kapcsolatos célkitűzései, nézetei? Milyen visszatérő motívumok, hangsúlyok azonosíthatók Czövek Erna pedagógiai, szakmai munkájában?*

E kérdés megválaszolása a dokumentum- és forráselemzés, a bibliometriai elemzés, a kvalitatív tartalomelemzés, valamint a tankönyvi elemző vizsgálatok eredményeinek áttekintését igényelte. Az életpálya különböző szakaszaiban meghatározott célokkal reagált az országos zeneoktatási és zenepedagógiai törekvésekre. Az 1930-as évek a zenepedagógiai reformok körvonalazódásának időszaka, míg az 1940-es évek a zeneoktatási intézményrendszer konstruálódása és a tananyagreform kibontakozásának időszakaként határozható meg. Ezt követően újító reformtörekvések kibontakozása azonosítható, ami szorosan kapcsolódik az 1. számú körzeti zeneiskolához. (lásd a *III. Czövek Erna életútja*, a *IV. Czövek Erna egykori növendékeivel és kollégáival készített interjúk adatkorpuszának vizsgálata – kvalitatív tartalomelemzés*, az *V. Czövek Erna szakírói tevékenységének vizsgálata*, valamint a *VI. Czövek Erna „Zongoraiskola és Zongora-Ábécé” elnevezésű tankönyvi kottáinak, valamint*

egyéb hangszertanulást segítő kottakiadványok elemző vizsgálata című fejezeteket)

Az egykori növendékek és kollégák emlékezetében az idő múlása ellenére is élő kép maradt fenn Czövek Ernáról, amit a kvalitatív tartalomelemző vizsgálat eredményei hat főkategória mentén igazolnak (*Czövek Erna, mint ember; Czövek Erna zongoratanári tevékenysége; Czövek Erna a zenepedagógus szakember; Czövek Erna a tananyagreformer; Czövek Erna zenepedagógusi célkitűzései, nézetei; Zeneoktatási környezet a XX. század derekán*). A visszaemlékezések alapján olyan kép bontakozik ki Czövekről, mint akinek rendkívüli módon fontos volt a zene tartalma és a zenében lévő rend megéreztetése, továbbá a szabadság, amit a növendékeinek biztosított. A kollégái emlékeiben pedig, mint a magyar zeneoktatásért elhivatott, munkaközpontú tanár alakja azonosítható. (lásd a *IV. Czövek Erna egykori növendékeivel és kollégáival készített interjúk adatkorpuszának vizsgálata – kvalitatív tartalomelemzés* című fejezetet)

A kottakiadványok elemző vizsgálata alapján egyértelműen igazolható, hogy Czövek kiadványainak rendezőelvei nem változtak. A kottakiadványok legmarkánsabb sajátosságai azok tudásanyagában mutatkozik, amelyek vizsgálataink alapján a magyar zeneszerzők pedagógiai célú kompozícióinak túlsúlyában érhetők tetten. Czövek Erna 1966-ban kiadott *Zongoraiskolája* útmutatójában így fogalmazott: „*a növendék – néhány hónapi népdaltanulás után – ne a klasszikus zene felé forduljon, hanem Bartók Mikrokozmoszának hangvételével ismerkedjen.*” (CZÖVEK, 1966b: 3) (lásd a *VI. Czövek Erna „Zongoraiskola és Zongora-Ábécé” elnevezésű tankönyvi kottáinak, valamint egyéb hangszertanulást segítő kottakiadványok elemző vizsgálata* című fejezetet)

- *Hogyan határozható meg Czövek Erna szerepe az egységes magyar zeneoktatási hálózat megszilárdításában? Milyen újító (zenepedagógiai) törekvések azonosíthatók Czövek Erna alkotó tevékenységében?*

A kutatási kérdés megválaszolásához sokrétű forrásgyűjtést folytattunk, majd áttekintettünk minisztériumi iratokat, szakszervezeti leveleket, beadványokat és Czövek Erna hagyatékának rendezetlen iratait. Ezt követően körvonalazódott, hogy az 1940-es évek második felében Czövek Erna határozott fellépésével, valamint újító gondolatainak megfogalmazásával a Magyar Pedagógusok Szabad Szakszervezete zenei tagozatának titkáraként, majd minisztériumi előadóként és tanácsosként képviselte a zenetanárok és a zeneoktatás ügyét. (lásd a *III. Czövek Erna életútja* című fejezetet)

Czövek Erna újító zenepedagógiai törekvések iránti nyitottságát a *IV. Czövek Erna egykori növendékeivel és kollégáival készített interjúk adatkörpuszának vizsgálata – kvalitatív tartalomelemzés* és a *VI. Czövek Erna „Zongoraiskola és Zongora-Ábécé” elnevezésű tankönyvi kottáinak, valamint egyéb hangszer tanulást segítő kottakiadványok elemző vizsgálata* című fejezetek igazolják. Czövek Erna figyelemmel követte Kodály Zoltán zenepedagógiai törekvéseit, amelynek szegmenseire alapozta kottakiadványait, valamint kitartóan küzdött a magyar zenei alapokra épített hangszeroktatásért. Az 1946-ban megjelent *Zongora-Ábécé* kiadványának mottójaként fogalmazta meg, hogy *„Magyar gyermeknek magyar az anyanyelve: muzsikálni is magyarul tanuljon először.”* (CZÖVEK, 1946: I) A XX. század derekán Czövek zongorapedagógiai koncepciójaként azonosítható, hogy *„mindig olyan anyaggal foglalkozunk a zongorán, amit magunkévá tudunk tenni. Kezdő fokon a zenei átélés, helyes elképzelés legtöbbször helyes technikai megoldást sugall.”* (CZÖVEK, 1948: 2)

Czövek Erna újító tevékenységének vizsgálatát intézményi albumok, évkönyvek tartalmi vizsgálatára is építettük. Az 1. számú körzeti zeneiskola igazgatói éveikhez kapcsolható törekvések között a következőket azonosítottuk: tanfolyamfelelősi rendszer kidolgozása, kísérleti munkacsoport a szolfézs és

zeneirodalom tárgy tanításának kidolgozására, a pályára készülő és átlagos zenei képességet mutató növendékek csoportosítása (A és B tagozat), új tanszakok indítása, furulya, klarinét, fuvola tárgyak oktatásának elősegítése, „*Muzsikáljunk együtt*” kamarazenei hangversenysorozat szervezése, új zeneoktatást segítő kiadványok létrehozása, fiatal kollégák szakmai támogatása. (lásd a *III.6.2. Az 1. sz. körzeti zeneiskola igazgatója és a III.7. Az 1. sz. körzeti zeneiskola mikrovilága* című alfejezeteket)

- *Milyen tendenciák érvényesülnek Czövek Erna szakírói munkásságában? Milyen általános kép bontakozik ki a szerző publikációs tevékenységéről?*

Czövek Erna szakírói tevékenységét az 1935 és 1981 közötti időszakra azonosítottuk. A teljességre törekvés mellett különböző módszereket alkalmazó forrásfeltárással 65 tételt számláló vizsgálati mintát nyertünk, majd összeállítottuk a publikációs jegyzékének bibliográfiáját. A 65 rekordot számláló bibliográfia alaposabb (bibliometriai elemző) vizsgálata alapján megállapítottuk, hogy 59 tétel tíz különböző szakmai periodikában jelent meg (lásd *Énekszó, A Hangszer, Muzsika, Parlando, Zenepedagógia* etc.), 6 tétel pedig módszertani kiadványként determinálható. A publikációs stratégián túlmenően a munkák terjedelmét is megvizsgáltuk, összesen 598 oldalt számláltunk meg, amelyekből a szakkönyvek 391, a folyóiratokban megjelent munkák terjedelme 207 oldal. A publikációkat terjedelem szerint szisztematikusan is csoportosítottuk, amely alapján a munkák több mint 2/3-a összesen 50 db, kevesebb mint 5 oldal. A nagyobb terjedelemmel rendelkező munkák tartalmi áttekintése után megállapítottuk, hogy általános zenepedagógiai vagy szakmódszertani problémákat érintenek. A publikációkat típus szerint is csoportosítottuk, ami alapján azonosítottunk monográfiát, módszertani kiadványt, tanulmányt, beszámolót, recenziót, ismeretterjesztő kiadványt, fordítást, valamint egyéb rövidebb írásokat. (lásd az *V. Czövek Erna szakírói tevékenységének vizsgálata* című fejezetet)

A kutatás továbbfejlesztésének lehetőségei

A disszertáció keretei határt szabtak a további vizsgálódásoknak, azonban a kutatás előrehaladásával több irányban is továbbfejlesztési lehetőségek fogalmazódtak meg. A vizsgálódás kereteit jelentő dimenziók mindegyikében rejlik olyan további potenciál, amelyek a kutatás folytatását indokolhatják.

- Az életpálya feltárása során részben érintettük a család erdélyi vonatkozását, azonban a kiterjedt család biográfiájának összeállítása további adatokkal bővítheti Czövek Erna élettörténetét.
- A kottakiadványok tankönyvi elemző vizsgálata megtörtént, azonban a zeneművek zongorapedagógiai és szakmódszertani megközelítésében történő tartalmi elemzése további lehetőségeket rejt.
- Kodály Zoltán zenepedagógiai törekvéseinek, valamint a hangszeres zenepedagógiai reformtörekvések mélyebb rétegeinek összehasonlító vizsgálata a XX. századi zenepedagógia további, eddig feltáratlan területeibe enged bepillantást.
- Jelen munkánk betekintést ad a XX. század közepén a zeneoktatási rendszer konstruálódási folyamataiba, azonban indokolt lehet további levéltári források (szakszervezeti iratok, minisztériumi jegyzőkönyvek) gyűjtése, feltárása és áttekintő vizsgálata. Ezen kívül érdemes lehet fontolóra venni olyan korabeli folyóiratok megvizsgálását, amelyek tudósíthatnak, illetve további betekintést adhatnak az 1. számú körzeti zeneiskola Czövek Erna igazgatósága alatti időszakáról.
- Czövek Erna ideológiai nézetei és politikai szerepének vizsgálata nem történt meg, azonban kézenfekvő további források beemelésével (Magyar Kommunista Párt iratai) tagságának átfogó vizsgálata.

- Indokolt lehet Czövek Erna szakírói tevékenységének, munkásságának további vizsgálatához a tartalomelemző szoftveres támogatás segítségül hívása, ami további értékes zenepedagógiai információkat tartalmazhat azok manifeszt és látens tartalmával kapcsolatban.
- Czövek szakírói munkásságának keretében megvalósult *A Hangszer, Zenepedagógia* periodikák áttekintése, azonban további mélyreható elemzésük, valamint az *Emberközpontú* zenetanítás című monográfiájának vizsgálata is további értékes információkat rejthet.

A tézisfüzetben hivatkozott irodalom

- ÁBRAHÁM Mariann (szerk.) (1991): *Két világrész tanára*. Ábrahám Mariann, Varró Gabriella, Budapest.
- ANTAL László (1976): *A tartalomelemzés alapjai*. Magvető Kiadó, Budapest.
- BERLÁSZ Melinda – TALLIÁN Tibor (szerk.) (1984): *Iratok a magyar zeneoktatás történetéhez 1945-1956*. MTA ZTI, Budapest.
- BERLÁSZ Melinda – TALLIÁN Tibor (szerk.) (1986): *Iratok a magyar zeneélet történetéhez 1945-1956*. II. kötet. MTA ZTI, Budapest.
- BORONKAY Antal (szerk.) (1983): *Brockhaus Riemann Zenei Lexikon*. 1. kötet. Zeneműkiadó, Budapest.
- CZÖVEK Erna (1948): *Útmutatás a zongora ábécé tanításához*. Cserépfalvi, Budapest.
- CZÖVEK Erna (1966b): *Útmutató a Zongoraiskola I. kötetéhez*. Zeneműkiadó, Budapest.
- CZÖVEK Erna (1979): *Emberközpontú zenetanítás*. Második kiadás, Zeneműkiadó, Budapest.
- DUFFEK Mihály (2015): *Zongora szakmódszertan személyes hangolásban*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- HUNYADI Zsuzsanna (2018): *Zongoraiskolák tantárgy-pedagógiai összehasonlító elemzése – különös tekintettel a zenei képességek fejlesztésére*. Doktori (PhD) értekezés. EKE NDI, Eger.
- JÁRDÁNYI Zsófia (2009): *Járdányi Pál hegedűpedagógiai munkássága*. Doktori (PhD) értekezés. LFZE, Budapest.
- KERTÉSZ Attila (2015): A magyarországi zeneoktatás, hangszeres képzés és énekoktatás vázlatos története. In: Vas Bence (szerk.): *Zenepedagógiai tankönyv*. PTE Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet, Pécs. 59-90.
- MARTIENSSEN, Carl Adolf (1954): *Schöpferischer Klavierunterricht*. Breitkopf-Härtel, Leipzig.

- MEGYIMÓRECNÉ SCHMIDT Ildikó (2015): *Zongora hangszeres tanításmódszertani jegyzet*. PTE Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet, Pécs.
- NÁDASI Mária (2004): A dokumentumelemzés. In: Falus Iván (szerk.): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest. 317-330.
- PETHŐ Villó (2011): Kodály Zoltán és követői zenepedagógiájának életreform elemei. Doktori (PhD) értekezés. SZTE BTK NDI, Szeged.
- RUBIN László (1928): A Galilei kör története. In: Vámbéry Ruzstem – Varró István (szerk.): *Századunk*. Hungária, Budapest. 464-469.
- SÁNTHA Kálmán (2015): *Trianguláció a pedagógiai kutatásban*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
- SZABOLCS Éva (2004): Tartalomelemzés. In: Falus Iván (szerk.): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest. 330-340.
- SZABOLCSI Bence – TÓTH Aladár (szerk.) (1965): *Zenei lexikon*. I. kötet. Zeneműkiadó Vállalat, Budapest.

Kottakiadványok

- CZÖVEK Erna (1946): *Zongora-Ábécé*. Cserépfalvi, Budapest.
- CZÖVEK Erna (1947): *3 év zongora-etüdjei*. Cserépfalvi, Budapest.
- CZÖVEK Erna (1966a): *Zongoraiskola 1. Z.* 5223. Zeneműkiadó, Budapest.
- CZÖVEK Erna (1969): *Zongoraiskola 2. Z.* 5243. Editio Musica, Budapest.
- CZÖVEK Erna (1973): *Miniatűrök zongorára*. Z. 6751. EMB, Budapest.

Publikációk a doktori értekezés témaköréhez kapcsolódóan

RÉTI, Tamás (2023): Klavierlernen und -lehren in der ersten hälfte des 20. Jahrhunderts in Ungarn. In: Ambrusné Kéri, Katalin – Józsa, Krisztián – Kanczné Nagy, Katalin – Tóth-Bakos, Anita – Borbélyová, Diana – Mészáros, Tímea (Eds.): *14th International Conference of J. Selye University. Pedagogical Section. Conference Proceedings.* J. Selye University, Komarno, Szlovákia. 177-188.

<http://uk.ujs.sk/dl/4478/RETI.pdf> [2024.02.14.]

RÉTI Tamás (2023): Czövek Erna szellemi öröksége: Fókuszban az életpálya tananyagreformeri és szakírói szerepmotívumai. *Parlando*, 5. szám. 1-17.

https://www.parlando.hu/2023/2023-5/Reti_Tamas-Czovek_Erna.pdf

[2024.02.14.]

RÉTI Tamás (2022): A zenepedagógiai sajtó Magyarországon 1860-1950 között. In: Kattein-Pornói Rita – Mrázik Julianna – M. Pogátsnik Mária (szerk.): *Tanuló Társadalom: Oktatáskutatás járvány idején.* HERA Évkönyvek IX. Debreceni Egyetemi Kiadó – Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete (HERA), Budapest – Debrecen. 604-612.

[https://hera.org.hu/wp-](https://hera.org.hu/wp-content/uploads/2022/05/HERA_Evkonyvek_IX_bc.pdf)

[content/uploads/2022/05/HERA_Evkonyvek_IX_bc.pdf](https://hera.org.hu/wp-content/uploads/2022/05/HERA_Evkonyvek_IX_bc.pdf) [2024.02.14.]

RÉTI Tamás (2022): A zongora tárgy tantervi alakulása a XX. század első felében. In: Karlovitz János Tibor (szerk.): *Szaktudományi és más pedagógiai tanulmányok.* International Research Institute, Komarno, Szlovákia. 282-290.

<https://www.irisro.org/pedagogia2022januar/53RetiTamas.pdf> [2024.02.14.]

RÉTI Tamás (2022): Egy zenepedagógiai alkotóműhellyé vált magánzeneiskola portréja a XX. század elején. In: Csehiová, Agáta – Tóth-Bakos, Anita – Szőköl, István – Strédl, Terézia – Nagy, Melinda (Eds.): *13th International Conference of J. Selye University. Pedagogical Sections. Conference Proceedings*. J. Selye University, Komarno, Szlovákia. 85-94.

<http://uk.ujs.sk/dl/4096/Reti.pdf> [2024.02.14.]

RÉTI Tamás (2022): Czövek Erna és Varró Margit a XX. század alkotó zenepedagógusai. In: Buda András – Kiss Endre (szerk.): *Interdiszciplináris pedagógia a bizonytalanság korában*. A XII. emlékkonferencia tanulmánykötete, Debrecen. 239-255.

Publikációk egyéb témakörhöz kapcsolódóan

RÉTI Tamás (2021): Zenetanárok tanórai hatékonyságának támogatása a videotréning módszer használatával. In: Karlovitz János Tibor (szerk.): *Szaktudományi és pedagógiai tanulmányok a világválság idején*. International Research Institute, Komarno, Szlovákia. 549-557.

<https://www.irisro.org/pedagogia2021januar/92RetiTamas.pdf>

[2024.02.14.]

RÉTI Tamás (2021): Zongoraiskola 2 nem teljesen kezdőknek. *Parlando*, 1. szám. 1-4.

https://www.parlando.hu/2021/2021-1/Reti_Tamas.pdf [2024.02.14.]

RÉTI Tamás (2020): Recenzió a Zongoraiskola 1. kezdőknek kötetéről. *Oxipo interdiszciplináris e-folyóirat*, 4. szám. 103-105.

https://www.kpluszf.com/assets/docs/OxIPO/OxIPO_2020_4_103_Reti.pdf

[2024.02.14.]

Konferencia-előadások a doktori értekezés témaköréhez kapcsolódóan

2023. szeptember 15. RÉTI Tamás: *Czövek Erna (1899-1983) zenepedagógiai munkássága szakírói tevékenysége tükrében.*

Elhangzott: Interdiszciplináris pedagógia és a korszakváltás bizonytalansága c. XIII. Kiss Árpád Emlékkonferencia, Debrecen.

2023. január 13-15. RÉTI Tamás: *Szakmai irányok és tevékenységek Czövek Erna zenepedagógiai munkásságában.*

Elhangzott: XI. Neveléstudományi és Szakmódszertani Konferencia. (Vzdelávacia, výskumná a metodická konferencia), Marcelová, Szlovákia.

2022. január 14-16. RÉTI Tamás: *A zongora tantárgy tantervi progressziója a XX. század első felében.*

Elhangzott: X. Neveléstudományi és Szakmódszertani Konferencia. (Vzdelávacia, výskumná a metodická konferencia), Marcelová, Szlovákia.

2021. szeptember 24-25. RÉTI Tamás: *Hasonlóságok és különbségek Varró Margit (1881-1978) és Czövek Erna (1899-1983) zenepedagógiai munkásságában.*

Elhangzott: Interdiszciplináris pedagógia a bizonytalanság korában c. XII. Kiss Árpád Emlékkonferencia, Debrecen.

2021. szeptember 8-9. RÉTI Tamás: *Fodor Ernő (1878-1944) – az iskolaalapító zenetanár.*

Elhangzott: Selye János Egyetem XIII. Nemzetközi Tudományos Konferencia, Komárno, Szlovákia.

2021. május 27-28. RÉTI Tamás: *Zenepedagógiai információforrások a XX. század első felében.*

Elhangzott: HuCER 2021 Konferencia, Budapest

2020. április 29. RÉTI Tamás: *Czövek Erna szellemi öröksége.*

Elhangzott: „Innováció határok nélkül - 2020” Konferencia, Pozsony, Szlovákia.

2020. március 20. RÉTI Tamás: *Czövek Erna (1899-1983) a karizmatikus zongoratanár.*

Elhangzott: V. Nemzetközi Interdiszciplináris Konferencia, Debrecen.

Konferencia-előadás egyéb témakörhöz kapcsolódóan

2022. január 17-19. RÉTI Tamás: *Videotrénings alkalmazása a zenetanári munkában.*

Elhangzott: IX. Neveléstudományi és Szakmódszertani Konferencia. (Vzdelávacia, výskumná a metodická konferencia), Marcelová, Szlovákia.